

Розділ 6

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.28

О. П. ГОРОХ

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСОБИ (ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ)

Досліджено теоретико-прикладні проблеми звільнення від відбування покарання з випробуванням за окремі злочини проти особи. На підставі вивчення спеціальної літератури зроблений висновок про те, що проблеми застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням за окремі злочини проти особи досліджені недостатньо. Результатом проведеного аналізу стало встановлення обставин, що характеризують тяжкість вчиненого злочину, особу винного та інших обставин справи, що враховуються судами при застосуванні ст. 75 КК України в цій категорії справ.

Ключові слова: злочини проти особи, звільнення від відбування покарання з випробуванням, звільнення від відбування покарання з випробуванням за злочини проти особи

Горох А. П. Освобождение от наказания с испытанием за преступления против личности (отдельные теоретико-прикладные проблемы)

Исследованы теоретико-прикладные проблемы освобождения от отбывания наказания с испытанием за отдельные преступления против личности. На основании изучения специальной литературы сделан вывод о том, что проблемы применения освобождения от отбывания наказания с

© ГОРОХ Олексій Петрович — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального та кримінального процесуального права Національного університету «Києво-Могилянська академія», адвокат

испытанием за отдельные виды этих преступлений исследованы недостаточно. Результатом проведенного анализа стало установление обстоятельств, которые характеризуют тяжесть преступления, личность виновного и других обстоятельств дела, учитываемых судами при применении ст. 75 УК по этой категории дел.

Ключевые слова: *преступления против личности, освобождение от отбывания наказания с испытанием, освобождение от отбывания наказания с испытанием за преступления против личности*

Gorokh Oleksiy. Release from serving of punishment with probation for crimes against the personality (separate theoretical and applied issues)

The article investigates separate theoretical and applied problems of release from serving of punishment with the probation for separate crimes against the personality. On the basis of studying of special literature the conclusion is drawn that problems of application of release from serving of punishment with the probation for separate types of these crimes are investigated insufficiently. Establishment of circumstances which characterize weight of crime, the identity of the guilty person and other facts of the case considered by vessels at application of Art. 75 of UK on this category of affairs became result of the carried-out analysis.

Keywords: *crimes against personality, release from serving of punishment with the probation, release from serving of punishment with the probation for crimes against personality.*

Кримінальний кодекс України (далі — КК) передбачає низку суспільно небезпечних діянь, що посягають на життя, здоров'я, волю, гідність, статеву свободу та недоторканість особи. Чимало з цих посягань є тяжкими та особливо тяжкими злочинами. З урахуванням важливості зазначених благ людини законодавець завжди прагнув посилити кримінально-правову охорону особи. Однак не зважаючи на суспільну небезпечність таких посягань як вбивство, заподіяння тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, незаконне позбавлення волі, торгівля людьми, зґвалтування, засуджені за ці злочини нерідко звільняються від відбування покарання з випробуванням. У зв'язку з цим неабияку теоретико-прикладну зацікавленість викликає встановлення обставин справи, на підставі яких суди приймають рішення про можливість виправлення засуджених за такі злочини без відбування призначеного покарання.

Кримінально-правовим проблемам протидії злочинам проти особи присвячено чимало праць. Вони досліджувалися у дисертаціях, монографіях (інших виданнях) таких, зокрема, українських вчених, як М. І. Бажанов, А. В. Байлов, Г. Є. Болдарь, В. І. Борисов, В. А. Бортник, Л. П. Брич, О. О. Володіна, А. О. Данилевський, О. О. Дудоров, О. В. Гороховська, Н. А. Дідківська, М. П. Короленко, В. М. Куц, Т. Д. Лисько, Н. Є. Маковецька, В. М. Мамчур, Д. П. Москаль, О. В. Наден, А. М. Орлеан, Л. А. Остапенко, В. М. Підгородинський, М. І. Панов, В. В. Сташис, Я. О. Триньова, Н. М. Ярмиш. Утім у працях цих вчених дослідження з проблем караності (некараності) злочинів проти особи у майже не здійснювалися. Зазначене, на нашу думку, свідчить про недооцінку проблем застосування кримінально-правових заходів, зокрема, і звільнення від відбування покарання з випробуванням, за злочини проти особи у теорії кримінального права.

Отже, мета цієї праці вбачається у висвітленні теоретико-прикладних проблем звільнення від відбування покарання з випробуванням за злочини проти особи.

Для вивчення цих проблем нами було проаналізовано 957 судових рішень, ухвалених судами України протягом 2006-2018 років, в яких судами щодо засуджених за злочини проти життя (ч. 1 ст. 115 КК); здоров'я (ч. 1 ст. 121, ч. 2 ст. 121, ч. 1 ст. 122 КК); волі, честі та гідності (ч. 2 ст. 146, частини 2, 3 ст. 149 КК); статевої свободи (ч. 1 ст. 152 КК) вирішувалося питання про застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК). Під час проведеного аналізу були встановлені обставини, які характеризують тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, що враховуються судами при застосуванні (відмові у застосуванні, скасуванні застосування) ст. 75 КК у цій категорії справ, а також виявлені проблеми правозастосування у цій сфері.

Мотивування судових рішень. Відповідно до ст. 75 КК приймаючи рішення про можливість виправлення засудженого без

відбування призначеного основного покарання, суд, а також сторони угоди мають врахувати тяжкість злочину, особу винного, інші обставини справи, а також досудову доповідь органу пробації про обвинуваченого. Рішення суду про звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням має бути належним чином мотивоване (абз. 2 п. 9 ППВСУ «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7)¹.

Врахування тяжкості злочину. Врахування тяжкості злочину передбачає насамперед визначення категорії вчиненого злочину відповідно до ст. 12 КК. Це потрібно, зокрема, для усвідомлення того, злочин якого ступеня тяжкості вчинено винуватим, оцінки можливості укладання і затвердження угод у кримінальному провадженні, визначення перспектив застосування окремих додаткових покарань, зокрема, конфіскації майна.

При ухваленні рішень про застосування ст. 75 КК у справах про злочини проти особи суди зазначали категорію вчиненого особою злочину більше як в половині справ. Водночас категорію вчиненого злочину суди чомусь не вважали за потрібне зазначити у 28,6 % справ про злочин, передбачений ч. 1 ст. 115 КК; у 47 % справ про злочин, передбачений ч. 2 ст. 121 КК; у 42,8 % справ про злочин, передбачений ч. 1 ст. 121 КК; у 42,8 % справ про злочин, передбачений ч. 1 ст. 122 КК; у 62,9 % справ про злочин, передбачений ч. 2 ст. 146 КК; у 40 % справ про злочини, передбачені частинами 2, 3 ст. 149 КК та в 46 % справ про злочин, передбачений ч. 1 ст. 152 КК.

Після визначення категорії вчиненого злочину подальшій оцінці суду підлягає індивідуальний ступінь тяжкості вчиненого злочину, що зумовлений його конкретними об'єктивними та суб'єктивними ознаками. Зазначимо, що врахування судом лише категорії злочину, без врахування його індивідуальних особливостей, є причиною скасування судових рішень.

Кримінальний закон не містить вичерпного переліку обставин, які характеризують індивідуальний ступінь тяжкості тако-

го діяння; аналогічно закон не визначає і ступінь впливу окремих із них на міру покарання та можливість звільнення від нього. Пленум Верховного Суду України орієнтує суди при визначенні ступеня тяжкості вчиненого злочину виходити із особливостей конкретного злочину й обставин його вчинення (форма вини, мотив і мета, спосіб, стадія вчинення, кількість епізодів злочинної діяльності, роль кожного із співучасників, якщо злочин вчинено групою осіб, характер і ступінь тяжкості наслідків, що настали, тощо) [п. 3 ППВСУ «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7]².

В працях українських юристів підкреслюється, що саме наведені ознаки, що характеризують індивідуальний ступінь тяжкості вчиненого злочину, і має врахувати суд при вирішенні питання про звільнення від відбування покарання з випробуванням³. Однак яким чином наведені ознаки враховують суди при розгляді аналізованої категорії справ в працях юристів висвітлено не достатньо.

Вивчення нами судової практики демонструє, що суди перших інстанцій у мотивувальних частинах рішень про застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням за злочини проти особи обмежуються лише формальною вказівкою на те, що вони врахували «ступінь тяжкості вчиненого злочину». При цьому суди зазвичай не пояснюють у рішеннях, які саме обставини характеризують індивідуальний ступінь тяжкості вчиненого злочину, як вони вплинули на прийняте рішення. Ці обставини, на жаль, доводилося відшукувати серед інших обставин, що викладалася судами серед характеристик особи винного.

Краща ситуація з викладенням оцінки ступеня тяжкості вчиненого злочину спостерігається у рішеннях судів апеляційної та касаційної інстанції. Змінюючи рішення судів нижчої інстанції і застосовуючи ст. 75 КК суди вищих інстанцій зазвичай прямо вказують на ті обставини, котрі на думку суду були

неправильно оцінені судами нижчих інстанції в контексті врахування ступеня тяжкості вчиненого злочину. Утім трапляються і випадки, коли суди вищої інстанції скасовуючи рішення суду нижчої інстанції щодо застосування до засудженого ст. 75 КК самі, на жаль, обмежуються виключно законодавчими фразами про неправильне врахування тяжкості злочину, не наводячи при цьому в обґрунтування прийнятого рішення самих цих обставин⁴.

Отже, що ж це за обставини? Вивчення нами справ показало, що обґрунтовуючи рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням за аналізовані злочини суди зазначають переважно п'ять обставин: девіантну поведінку потерпілого*, надання йому медичної допомоги після вчинення злочину, відсутність тяжких наслідків, добровільне відшкодування потерпілому збитків (усунення заподіяної шкоди), а також неактивну (другорядну) роль винуватого при вчиненні злочину у співучасті. Вплив останньої обставини на прийняте рішення чітко простежувалося при вивченні вироку (ухвали) на предмет застосування кримінально-правових заходів щодо різних співучасників злочину⁵. Такі обставини як обстановка вчинення злочину та непрямий умисел на вчинення злочин встановлювалися в небагатьох справах (*див. Таблицю 1*).

Водночас в аналізованих справах суди поодинокі враховували й інші обставини, що визначають індивідуальний ступінь тяжкості вчиненого злочину. Наприклад, у справах про торгівлю людьми (ст. 149 КК) можна було спостерігати різну правову позицію суду щодо караності дій продавця (як сурогатної матері) та покупця малолітньої дитини (остання, як зазначив суд, гарно опікувалася дитиною після вчинення злочину і заслужувала на застосування ст. 75 КК)⁶. При визначенні можливості

* Доречно зазначити, що у справах про умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК) у 80 % випадків застосування ст. 75 КК на це рішення суду вплинула девіантна поведінка лише тих потерпілих, які були близьким родичами засуджених (сином, матір'ю, братом, чоловіком).

застосування ст. 75 КК за вербування кількох потерпілих, вчинене з метою їх сексуальної експлуатації (ч. 2 ст. 149 КК) суд подекуди враховував поведінку потерпілих, які фактично погодилися займатися проституцією⁷. Своєю чергою у справах про зґвалтування (ч. 1 ст. 152 КК) такою обставиною суди бувало визнавали наявність між винуватим та потерпілою в минулому шлюбних відносин⁸.

Таблиця 1

Враховання судами обставин, що характеризують тяжкість вчиненого злочину при застосуванні звільнення від відбування покарання з випробуванням

№	Обставина, що характеризує тяжкість злочину	Випадки врахування обставини, що характеризує тяжкість злочину судами всіх інстанцій (%) (в дужках зазначено випадки застосування обставини, зокрема, судом апеляційної та касаційної інстанції)						
		вбивство (ч. 1 ст. 115)	тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть (ч. 2 ст. 121)	тяжкі тілесні ушкодження (ч. 1 ст. 121)	середньої тяжкості тілесні ушкодження (ч. 1 ст. 122)	незаконне позбавлення волі (ч. 2 ст. 146)	торгівля людьми (ч. 2, 3 ст. 149)	зґвалтування (ч. 1 ст. 152)
1.	Вік. статус потерпілого	-	-	1,1 (5,0)	4,2	-	-	-
2.	Девіантна поведінка потерпілого	71,4	4,0 (40,0)	2,8 (12,5)	6,3 (20,0)	1,5 (7,7)	-	-
3.	Обстановка вчинення злочину	-	-	-	-	1,5 (7,7)	4,2 (26,3)	-
4.	Неактивна роль у злочину при співучасті	-	4,0	-	-	4,5 (23,1)	4,2 (10,5)	-

5.	Непрямий умисел на вчинення злочину	-	1,0	0,6	-	-	-	-
6.	Відсутність тяжких наслідків	-	-	0,6	2,1 (8,0)	6,0 (30,8)	14,2 (21,1)	5,6
7.	Медична допомога потерпілому	14,3	10,0 (6,7)	-	1,1 (4,0)	-	-	-
8.	Добровільне відшкодування збитків	4,8	51,0 (13,3)	30,0 (55,0)	14,7 (44,0)	22,4 (38,5)	8,3 (15,8)	28,0 (33,3)

Безумовно, що на прийняття судом рішення про можливість виправлення засудженого без відбування призначеного покарання часто впливає не одна обставина, а поєднання наведених обставин у різних комбінаціях. При цьому нерідко ці обставини мають значення лише у поєднанні з певними обставинами, що характеризують особу винного. Наприклад, апеляційний суд Черкаської області звільняючи засуджену за ч. 2 ст. 121 КК від відбування покарання з випробуванням врахував окрім неправомірної поведінки потерпілого, надання йому медичної допомоги безпосередньо після вчинення злочину та відшкодування представникам загиблого потерпілого шкоди, також щире каяття та активне сприяння розкриттю злочину винуватої, наявність на її утриманні неповнолітньої та двох малолітніх дітей, позитивні характеристики за місцем роботи та проживання⁹.

За змістом ч. 1 ст. 75 КК та слушною позицією окремих судів, тяжкість злочину не повинна мати вирішального значення і має враховуватися судом лише в сукупності з іншими обставинами справи та даними про особу винного¹⁰.

Врахування особи винного. Порівняно із відображенням у судових рішеннях обставин, що характеризують тяжкість вчиненого злочину, обставин, що характеризують особу винного, вказуються судами майже завжди при обґрунтуванні прийнятого рішення.

Приймаючи рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням суди при дослідженні особи винного, як правило, беруть до уваги: вік, стать, стан здоров'я особи, її сімейний стан, наявність на утриманні неповнолітніх або непрацездатних членів сім'ї, ставлення винного до вчиненого злочину (посткримінальну поведінку, визнання вини, факти каяття та сприяння розкриттю злочину), ставлення винного до праці, навчання, поведінку за місцем роботи (навчання), в побуті, при відбуванні або виконанні покарання, наявність адміністративних стягнень, дотримання правил громадського порядку і моральних принципів, наявність непогашеної чи не знятої судимості тощо. Доречно зазначити, що на з'ясування саме цих обставин орієнтує суди і Пленум Верховного Суду України [абз. 3 п. 3 ППВСУ «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7]¹¹. Варто погодитися з Є. О. Письменським в тому, що це є типовими ознаками, що характеризують особу винного та отримують істотне значення для визначення підстави звільнення від відбування покарання з випробуванням¹².

Проведене нами дослідження показало, що досліджуючи особу винного і застосовуючи звільнення від відбування покарання з випробуванням суди обґрунтовують рішення встановленням у справі: обставин, що характеризують особу винного у зв'язку із вчиненим злочином; обставин, що характеризують поведінку та життя особи до вчинення злочину; обставин, що характеризують індивідуальні, фізичні та інші властивості особи винного (див. Таблицю 2).

**Враховання судами обставин, що характеризують особу винного
при застосуванні звільнення від відбування покарання
з випробуванням**

№	Обставина, що характеризує особу винного	Випадки враховання обставини, що характеризує особу винного (%)						
		вбивство (ч. 1 ст. 115)	тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть (ч. 2 ст. 121)	тяжкі тілесні ушкодження (ч. 1 ст. 121)	середньої тяжкості тілесні ушкодження (ч. 1 ст. 122)	незаконне позбавлення волі (ч. 2 ст. 146)	торгівля людьми (ч. 2, 3 ст. 149)	звільнення (ч. 1 ст. 152)
I. Обставини, що характеризують особу винного у зв'язку із вчиненим злочином								
1.	Визнання вини	14,3	44,0	57,2	65,3	29,9	26,7	80,4
2.	Щире каяття	71,4	84,0	71,7	67,4	58,2	52,5	68,2
3.	Активне сприяння розкриттю злочину	47,6	39,0	32,2	22,1	17,9	33,3	27,1
4.	Вчинення злочину в стані сп'яніння	38,1	32,0	33,3	-	23,9	-	73,8
5.	Вчинення злочину внаслідок збігу тяжких обставин	14,3	1,0	1,7	-	-	9,2	-
6.	Явка з каяттям	4,8	-	3,3	-	-	0,8	2,8
II. Обставини, що характеризують поведінку та життя особи винного до вчинення злочину								
7.	Вчинення злочину вперше (не судимий)	76,2	64,0	68,9	32,6	61,2	60,8	59,8

8.	Позитивна характ-ка за місцем проживання	76,2	70,0	51,1	31,6	59,7	45,0	46,7
9.	Позитивна характ-ка за місцем роботи	14,3	14,0	7,2	5,3	1,5	4,2	1,9
10.	Позитивна характ-ка за місцем навчання	-	1,0	1,1	3,2	-	1,7	2,8
11.	Зайнятість працею (підприємництво)	-	13,0	12,8	2,1	10,4	7,5	-
12.	Навчання особи	-	3,0	-	-	-	2,5	1,9
13.	Наявність сім'ї	-	8,0	13,9	7,4	10,4	1,7	6,5
14.	Утримання дітей	28,6	33,0	22,2	13,7	25,4	41,7	15,0
15.	Утримання батьків	-	-	6,1	1,1	17,9	8,3	4,7
16.	Утримання хворих дітей, батьків, інших	4,8	7,0	4,4	6,3	-	2,5	0,9
17.	Участь в АТО	-	4,0	0,6	-	-	-	-
18.	Волонтерство	-	-	1,1	1,1	-	-	-
19.	Активна громадська діяльність	4,8	1,0	-	-	-	-	-
III. Обставини, що характеризують індивідуальні, фізичні та інші властивості особи винного								
20.	Жіноча стать	38,1	-	-	-	-	12,5	-
21.	Молодий вік	-	9,0	7,8	5,3	10,4	4,2	8,4
22.	Похилий вік	38,1	10,0	7,2	-	-	2,5	0,9
23.	Стан здоров'я	42,9	21,0	15,0	4,2	6,0	21,7	5,6
24.	Вагітність	-	1,0	-	-	-	2,5	-
25.	Лікування від хвороб	-	-	1,1	2,1	-	-	-
26.	Колишній чоловік (співмешканець)	-	-	-	-	7,5	-	3,7
IV. Інші обставини справи								
27.	Думка потерпілого	52,4	19,0	46,1	35,8	20,9	40,8	43,0
28.	Втрата суспільної небезпечності	9,5	7,0	6,7	2,1	1,5	12,5	-

Очевидно, що чим більше судом встановлено у справі обставин, що позитивно характеризують особу винного, тим вірогіднішим є звільнення її від відбування покарання з випробуванням. При цьому узагальнення судової практики показало, що зі зростанням ступеня тяжкості вчиненого злочину ставлення судів до встановлення наявності у справі певної характеристики було більш вимогливим. Скажімо, у справах про умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК) на рішення суду про звільнення від відбування покарання з випробуванням з очевидністю впливав не просто незадовільний стан здоров'я винуватого, а такий його стан, який без будь-якого перебільшення можна назвати тяжким. До такого стану суди, наприклад зараховували: інвалідність I групи по зору безстроково, пов'язану з нездатністю до самообслуговування та потребою постійного стороннього догляду, втрату можливості рухатися і самостійно себе обслуговувати, а також неможливість в пересуванні без допомоги милиць. Своєю чергою у справах про торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо людини (частини 2, 3 ст. 149 КК) тяжким станом здоров'я винного називався такий його стан, який потребував високоспеціалізованого лікування, що не могло бути надано в умовах медичних частин пенітенціарної служби або в умовах районних лікарень.

Вивченням судових рішень також встановлено, що нерідко на вирішення питання про можливість виправлення засудженого без відбування призначеного покарання впливають й інші обставини справи. Такою обставиною справи є, зокрема, думка потерпілого про можливість застосування щодо засудженого ст. 75 КК, яка нерідко викладається в апеляційних та касаційних скаргах¹³. Трапляються у судовій практиці і випадки, коли до клопотання потерпілого про можливість звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням долучаються мешканці села, трудові та навчальні колективи, громадські організації (такі клопотання, як правило, не ігноруються судами). Хоча є і судді, які вважають, що позиція потер-

пілого про можливість виправлення засудженого без відбування призначеного покарання не є достатньою для такого висновку суду¹⁴.

Ще однією обставиною, яка враховується судами при вирішенні питання про можливість виправлення засудженого без відбування призначеного покарання — є втрата винуватим суспільної небезпечності у зв'язку зі збігом часу після вчинення злочину. Ця обставина враховувалася, наприклад, у справах про заподіяння тілесних ушкоджень (частини 1, 2 ст. 121 КК) після збігу чотирьох, п'яти, дев'яти років після вчинення злочину, а у справах про торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо людини (частини 2, 3 ст. 149 КК) — навіть після одинадцяти років. При цьому більш обґрунтованими в цій частині виглядають судові рішення, в яких суди констатують не лише збіг певного часу після вчинення винуватим злочину, а й ті зміни, які відбулися в поведінці особи за цей час, що стали підставами для висновку про втрату такою особою суспільної небезпечності¹⁵. Водночас слід зазначити, що нерідко констатація судом наявності певних обставин, що позитивно характеризують особу винного у справах про злочини проти особи видається сумнівною і не відповідає обставинам справи. Так, нерідко суди помилково встановлюють щирість каяття винних там, де винуваті після вчинення ними злочинів проти особи та протягом провадження у справі не проявляли бажання виправити ситуацію, яку вони створили своїми неправомірними діями (надати медичну допомогу, викликати швидку допомогу, бодай вибачитися за вчинене, відшкодувати завдані збитки)¹⁶.

Письмові позитивні характеристики за місцем проживання винуватих, на які посилаються суди, часто носять формальний характер, в яких фіксується зазвичай лише відсутність конфліктів з сусідами та не надходження від них скарг на поведінку винуватого. Нерідкими є випадки, коли за змістом характеристики (яку суд назвав «позитивною») винува-

тий характеризується навпаки негативно (наприклад, зловживає спиртними напоями, не вміє контролювати свої дії, негативно впливає на оточуючих та в побуті характеризується як небезпечний для суспільства)¹⁷. Те саме стосується і встановлених судом «позитивних» виробничих характеристик, за змістом яких засуджений працював на підприємстві нетривалий строк (нерідко не більше 2-х тижнів), протягом якого мали місце випадки не виходу на роботу без поважних причин¹⁸.

Суди також часто не перевіряють чи насправді винуватий утримує дітей та осіб похилого (непрацездатного) віку. Так, з матеріалів справи нерідко спостерігається, що винуватий натовість безперервно зловживає алкоголем, на працює, з сім'єю не проживає, живе за рахунок пенсії або доходів від підприємництва матері-пенсіонерки.

Скасування в подальшому таких необґрунтованих рішень в апеляційному чим касаційному порядку будь-яких заперечень не викликає.

Отже, вивчення судової практики показало, що звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) за злочини проти особи застосовуються переважно до засуджених, які: вчинили злочин, що не є особливо тяжким, вперше; у тверезому стані; без застосування зброї, знарядь та засобів вчинення злочину; виконували при вчиненні злочину у співучасті неактивну (другорядну) роль; не спричинили потерпілому тяжких наслідків; надавали потерпілому допомогу після вчинення злочину; добровільно відшкодували потерпілому збитки (усунули заподіяну шкоду) і потерпілі не наполягають на їх суворому покаранні; визнали вину та дійсно широко розкаялися і активно сприяли розкриттю злочину; позитивно характеризуються за місцем проживання, роботи або навчання; працюють (навчаються); насправді утримують неповнолітніх дітей або непрацездатних батьків; страждають на різні тяжкі захворювання.

Вважаємо, що сформований нами «кримінологічний портрет» звільненого від відбування покарання з випробуванням за злочини проти власності має неабияке прикладне значення для його врахування сторонами кримінального провадження та судом, а також для проведеного подальших наукових досліджень в аналізованій сфері.

1. *Практика* застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України [уклад. О. П. Горох]; за заг. ред. А. А. Музики. Київ: Центр учбової літератури, 2017. С. 345.

2. Там само. С. 341. 3. *Ломако В. А.* Осуждение без реального отбывания лишения свободы: учеб. пособ. Харьков: Юрид. ин-т, 1987. С. 24; *Книженко О. О.* Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. С. 99-114; *Клевцов А. О.* Звільнення від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх за кримінальним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2009. С. 98-99; *Макаренко А. С.* Суддівський розсуд при призначенні покарання в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2013. С. 263; *Письменський Є. О.* Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. С. 213-215. 4. *Архів* Апеляційного суду Чернівецької області. Справа № 722/120/13-к. 5. *Архів* Щорського районного суду Чернігівської області. Справа № 732/281/14; *Архів* Апеляційного суду Львівської області. Справа № 1328/6379/12; *Архів* Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 5-1459км11. 6. *Архів* Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 5-2919к14. 7. *Архів* Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 5-2919к14. 8. *Архів* Апеляційний суд Закарпатської області. Справа № 11-258; *Архів* Апеляційного суду Львівської області. Справа № 11а-703/2008. 9. *Архів* апеляційного суду Черкаської області. Справа № 11/2390/185/12. 10. *Архів* Апеляційного суду м. Києва. Справа № 11-кп/796/1423/2015; *Архів* Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Справа № 5-546км15. 11. *Практика* застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України [уклад. О. П. Горох]; За заг. ред. А. А. Музики. С. 341. 12. *Письменський Є. О.* Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. С. 219-223. 13. *Архів* апеляційного суду апеля-

пійного суду Харківської області. Справа №636/2487/15-к; *Архів* Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 5-4562к12. 14. *Архів* Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 756/12893/15-к. 15. *Архів* Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 5-3564км12; *Архів* Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Справа № 5-546км15. 16. *Архів* апеляційного суду Запорізької області. Справа № 310/6780/15-к; *Архів* Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа № 5-1092км15. 17. *Архів* Апеляційного суду Чернівецької області. Справа № 794/88/13. 18. *Архів* Апеляційний суд Донецької області. Справа № 11-3171 2006.

Gorokh Oleksiy. Release from serving of punishment with probation for crimes against the personality (separate theoretical and applied issues)

The article investigates problems of release from serving of punishment with the probation for crimes against the personality. On the basis of studying of special literature the conclusion is drawn that problems of application of release from serving of punishment with the probation for separate types of these crimes are investigated insufficiently. Theoretical and applied problems of accounting of the facts of the case by court are covered at the solution of a question of a possibility of the correction condemned for these crimes without serving of the imposed sentence.

For achievement of the goal of a research 957 judgments made by courts of Ukraine during 2006-2018, in which vessels concerning convicts for crimes against the personality (in particular, according to p.1 Art. 115, parts 1, 2 of Art. 121, p.1 Art. 122, the p. 2 of Art. 146, to parts 2, 3 of Art. 149, p.1 Art. 152 of UK) were studied, the issue of application of Art. 75 of UK was resolved. Establishment of circumstances which characterize weight of crime, the identity of the guilty person and other facts of the case considered by vessels at application of Art. 75 of UK on this category of affairs became result of the carried-out analysis.

Studying of court practice showed that release from serving of punishment with the probation for the analyzed crimes against the personality is applied mainly to convicts, which: committed the crime which is not especially heavy, for the first time; in a sober state; without use of weapons, tools and means of crime execution; carried out at crime execution in partnership an inactive (minor) role; did not cause to the victim of heavy consequences; voluntarily paid sustained losses (eliminated the done harm) and the victims do not insist on strict punishment; admitted guilt and really frankly regretted; actively promoted crime detection; works (training) is positively characterized at the

place of residence; work (study); really support minor children or disabled parents; suffer on different heavy diseases.

Examples from court practice showed law enforcement problems in this sphere.

Keywords: crimes against personality; release from serving of punishment with the probation; release from serving of punishment with the probation for crimes against personality.